

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÇATIŞMA NEDENLERİ

Ümran GİRGIN¹ Ayşe Dilek ÖĞRETİR²

¹ Çocuk Gelişimi Öğretmeni, Bağcılar Alaattin Nilüfer Kadayıfçıoğlu MTAL, umrancekmez60(at)gmail.com, ORCID: 0000-0003-2642-4904

² Prof. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi ABD, dilekogretir(at)gmail.com, ORCID: 0000-0002-6380-4757

Girgin, Ümran, ve Ayşe Dilek Öğretir-Özçelik, “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenleri”. ulakbilge, 50 (2020 Temmuz): s. 723–741. doi: 10.7816/ulakbilge-08-50-01

ÖZ

Bu çalışmanın amacı; 2016-2017 öğretim yılında İstanbul ili Bağcılar ilçesinde bulunan mesleki ve teknik Anadolu liselerinde 11. sınıfta öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin çatışma nedenlerini belirlemek ve bu nedenlerin cinsiyete, yaşa, okudukları alana, alandan memnuniyet düzeyine, akademik başarıya, anne ve babanın eğitim seviyesine ve ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamaktır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilen 178 kız ve 161 erkek öğrenci olmak üzere toplamda 339 katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin çatışma nedenlerini belirlemek için “Öğrenci Çatışma Nedenleri Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen bulguların incelenmesinde SPSS paket programı kullanılarak, bulgular üzerinde aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, anova testi, kruskal Wallis analizleri yapılmıştır. Veri analizi sonuçlarına göre meslek lisesi öğrencilerinin çatışma nedenlerinin; okul ve okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri “*düşük*” düzeyde, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri ile kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri “*yüksek*” düzeyde ve toplam çatışma nedenleri ise “*orta*” düzeydedir. Mesleki lisesi öğrencilerinin çatışma nedenleri incelendiğinde, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenlerinden en yüksek puan aldığı görülürken, en az değeri ise okul ve okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerinden aldığı görülmektedir. Meslek lisesi öğrencilerin çatışma nedenleri yaş, baba eğitim seviyesi ve aile ekonomik durum farklılıklarına göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olmazken, öğrencilerin cinsiyet, öğrenim görmekte olduğu alan, öğrenim görmekte olduğu alandan memnuniyet düzeyi, akademik başarı, anne eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılaşmaya neden olmaktadır. Buna göre; kız ve erkek öğrencilerin çatışma nedenlerine bağlı algı seviyeleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın kız öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir. Sözel alanı öğrencilerinin çatışma nedenlerine ilişkin algısı sayısal alanı öğrencilerine göre daha olumludur. Çok memnunum diyen meslek lisesi öğrencileri, çatışma nedenleri bakımından hiç memnun değilim diyen meslek lisesi öğrencilerine göre daha olumludur. Çok başarılıyım diyen meslek lisesi öğrencileri, çatışma nedenleri bakımından çok başarısızım diyen meslek lisesi öğrencilerine göre daha olumludur. Üniversite mezunu anneye sahip meslek lisesi öğrencileri, çatışma nedenleri bakımından okur yazar olmayan anneye sahip meslek lisesi öğrencilerine göre daha olumludur.

Anahtar Kelimeler: okul, öğrenci, ergen, meslek lisesi, çatışma nedenleri

Makale Bilgisi

Geliş: 12 Mart 2020

Düzeltilme: 13 Nisan 2020

Kabul: 17 Nisan 2020

Bu araştırma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

İnsan genel anlamda, sosyal bir varlık diye tanımlanır. Başka insanlarla iletişime geçme, onların fikirlerini, dünya görüşlerini anlama, başkaları ile beraber yaşama isteği içerisinde (Gündoğdu, 2009: 1). Sosyal bir ortamda yaşamını devam ettiren kişinin başarılı bir sosyal yeteneğe sahip olabilmesi için kişiler arası iletişimin nasıl kurulduğunu çok iyi öğrenmiş olması gerekir. Kişiler arasındaki ilişkilerin tamamı iletişime bağlı olarak gerçekleşmektedir (Korkut Owen ve Bugay, 2014). Bir insan, başka insanlarla iletişime geçerken bazen birtakım problemler, zorluklar, psikolojik çatışmalar yaşayabilir (Öğretir, 2006). Kişiler arası ilişkilerde, geçmiş yaşantılardaki, düşüncelerdeki, değerlerdeki, istek ve gereksinimlerdeki farklılıklardan doğan anlaşmazlıkların olması doğaldır. Kişinin duygularını ve fikirlerini muhatabı olan şahıslara istediği şekilde iletemediği durumlarda tartışma ve çatışmalar ortaya çıkmaktadır (Gündoğdu, 2009: 1). Zamanımızda meydana gelen hızlı gelişim ve değişim, farklılıkların çoğalmasına sebep olmaktadır. Bu durum sosyal hayatın önemli bir boyutu olan çatışmayı kaçınılmaz bir hale getirmektedir (Karip (2003); akt., Önder, 2008). Çatışma, iki veya daha fazla kişinin herhangi bir konuya ilişkin yaşadığı anlaşmazlık halidir (Öner, 2004). Çatışma insan hayatının ve ilişkilerinin kaçınılmaz bir parçası haline gelmiştir. İnsanlar hayatları süresince, evde, çalıştığı yerde, çarşıda, okulda çatışma durumları ile karşılaşabilirler (Arslan, 2005). Toplumsal bir yapı olan ve beşeri şartlardan meydana gelen örgütlerde bazı durumlarda anlaşmazlıklar ve sorunların olması normaldir (Önder, 2008: 2). Okullar eğitim örgütlerinin en büyük ve en önemli alt sistemidir. Her sosyal kurumda görüldüğü gibi okullarda da farklı türden çatışmalar ve sorunlar yaşanmaktadır.

Okulu meydana getiren bireyler arasında algı farklılıkları, kişilik farklılıkları, uzmanlık alanındaki farklılıklar ve amaçlara ulaşılacak yöntemler konusundaki farklılıklar gibi birçok farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklara sahip bireylerin etkileşimleri sonucunda çatışmaların yaşanması kaçınılmaz olmaktadır (Kılıç, 2006). Okul, eğitimin temel sistemini oluşturan genel bir kavram olmakla beraber eğitim ve öğretimin verildiği yerdir. Etkili insan ilişkileri sosyal yapıların hedeflerini gerçekleştirmelerindeki en önemli araçlarından biridir. Okulda, insan ilişkilerinin kalitesini artırmak bir sosyal yapı olan okulların ortaya çıkış sebepleri arasında bulunmaktadır. başka örgütsel yapılarda görüldüğü gibi bir okulun da örgütsel, yönetsel ve eğitsel hedefleri bulunmaktadır ve örgütler bu tür hedeflerini gerçekleştirmek için kurulur. Okulların kendilerine yüklenen ve kendilerinden beklenen görevlerini ve sorumlulukları yerine getirmesi; okulun başarılı ve verimli olması için okulda insan ilişkilerinin iyi düzeyde, sağlıklı ve sürekli olması gerekmektedir (Çınkır, 2004). Okullarda formal eğitim olarak öğretim faaliyetleri gerçekleştirilirken informal eğitim olarak da davranış eğitimi yapılmaktadır. Okuldaki eğitim öğretim faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen programlar çerçevesinde yürütülür. Bunun yanı sıra toplumsal yaşam kuralları, kültürel değerler ve davranış eğitimi de yine okullarda gerçekleşmekte ve öğrencileri geleceğe hazırlamaktadır (Öğretir, 2008). Tüm bu süreçler gerçekleşirken okullarda bireyler sürekli bir iletişim halindedir. Okul ortamını paylaşmak zorunda olan öğrencilerin değişik özelliklerdeki sosyal, kültürel, biyolojik ve zihinsel gelişmişlik seviyeleri insan ilişkilerinde bireyler arası çatışmalara ve anlaşmazlıklara sebep olabilmektedir (Öğretir-Özçelik, 2017a, 2017b). Değişik sosyal, kültürel ve zihinsel gelişmişlik düzeyinde olan öğrencilerin ihtiyaçlarının aynı zamanda ve aynı yerde her durumda tatmin edilmesi oldukça zor olmasından sınıfta ve okul ortamında bireylerarası çatışmalar ve anlaşmazlıklar doğal ve kaçınılmaz olmaktadır. Bu sebeple bireylerarası çatışmalar ve anlaşmazlıklar iyi veya kötü, yapıcı veya yıkıcı, olumlu veya olumsuz, doğru veya yanlış değildir (Öğretir ve Özçelik, 2008). Buna karşın kişilerin yaşadıkları anlaşmazlıkları çözmek için seçtikleri yöntem iyi veya kötü, doğru veya yanlış, yapıcı veya yıkıcı gibi görülmektedir (Türnüklü, 2007). Farklı sosyal, kültürel ve zihinsel gelişmişlik düzeyinde olan öğrencilerin okul ortamında çatışma yaşamaları her ne kadar kaçınılmaz olsa da önemli olan bu çatışma durumlarının olumlu yöne çevrilmesidir (Öğretir-Özçelik, 2017c). Okul ortamında olumlu yöne çevrilememiş ve çözülememiş her çatışma eğitim ve öğretimi hedeflerinden uzaklaştırmaya, öğrencilerin ve öğretmenlerin, amaçlarına ulaşmalarında büyük bir engel oluşturacaktır. Okul içinde meydana gelen öğrenci çatışmaları öğrencinin eğitim-öğretimde kazanması gereken bilgi ve beceriyi kazanamamasına neden olabileceği gibi, okuldan, öğretmenlerinden, arkadaşlarından soğumasına, daha saldırgan, intikamcı, umutsuzluğa düşmüş veya güç peşinde koşan kişilere dönüşmelerine neden olabilir (Gülşen, 2006: 30). Olumsuz davranışları gösteren öğrenciler okullarda daha çok çatışma durumları yaratan ve şiddet eğilimli davranışlar sergileyen öğrenciler olarak karşımıza çıkmaktadır (Bilgin, 2008: 43). Okuldaki şiddet; gelişme ve öğrenmeyi engelleyen, okul ortamında herkese zarar veren ve onları suça yönelik eylem ve saldırganlıklara neden olmaktadır (Öğretir-Özçelik, 2017d). Okul çağındaki çocuk ve gençlerde, şiddet içeren davranışlar yanında, dalga geçme, tehdit etme gibi zorbalık olarak ifade edilen saldırgan eylemler dikkat çekmektedir. Şiddete uğrama çocuk ve gençlerin ruh sağlıklarını

bozmaktadır. Çocukluk dönemi saldırganlık durumu, uzun vadede çok kötü sosyal sonuçlarla bağlantılı olan çok ciddi bir sağlık problemidir. Çocuklarda meydana gelen saldırgan davranışlar, yıllarca sürecektir, olumsuz davranışsal, sosyal, akademik neticelere yönelik sıkıntılar yaratmaktadır. Şiddete uğrama, çocuk ve gençlerde, anksiyete, depresyon, fobiler, temas bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu gibi ciddi psikolojik problemlere neden olmaktadır (Uzbaş, 2009). Son günlerde özellikle okullarda meydana gelen şiddet olaylarındaki artışlar, ilgili kurumları ve birçok aileyi oldukça tedirgin edecek seviyelere ulaşmıştır. Öğrencilerin birbirleriyle olan sorunlarını şiddet içerikli yöntemlerle çözmeleri gözlerin eğitim kurumlarına çevrilmesine neden olmuştur (Koruklu, 2006). Araştırmalar, şiddete ve saldırganlığa yönelik bu eylemlerin hayatın erken zamanlarında öğrenildiğini ortaya koymaktadır (Uysal, 2003). Bu nedenle yapılan bu çalışmada okullarda yaşanan öğrenci çatışmalarının nedenleri ve bu nedenlere etki eden faktörler incelenmektedir. Araştırmanın okullarda yapılacak çatışma önleme çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Problem Durumu

2016-2017 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul ili Bağcılar ilçesinde mesleki ve teknik Anadolu liselerine devam etmekte olan kız ve erkek öğrencilerin çatışma nedenlerine ilişkin düzeyleri nedir?

Alt problemler;

1. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin çatışmaya ilişkin algıları ne düzeydedir?
2. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerin çatışma nedenleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerin çatışma nedenleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerin çatışma nedenleri öğrenim görmekte olduğu alan değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerin çatışma nedenleri öğrenim görmekte olduğu alandan memnuniyet düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerin çatışma nedenleri akademik başarı değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
7. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerin çatışma nedenleri anne eğitim seviyesi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
8. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerin çatışma nedenleri baba eğitim seviyesi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
9. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerin çatışma nedenleri aile gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; 2016-2017 öğretim yılında İstanbul ili Bağcılar ilçesinde bulunan mesleki ve teknik Anadolu liselerinde 11. sınıfta öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin çatışma nedenlerini belirlemek ve bu nedenlerin cinsiyete, yaşa, sınıfa, okudukları alana ve bölümden memnuniyet düzeyine, akademik başarıya, anne ve babanın eğitim seviyesine ve ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir değişiklik gösterip göstermediğini araştırmaktır. Bu bağlamda ortaya çıkan sonuçlarla da benzer konuda yapılacak araştırmalara kaynaklık etmek ve uygulayanlara öneride bulunmak hedeflenmiştir. Bu araştırma ile okullarda en önemli problem olan çatışma olgusuna daha geniş ve bilimsel bir bakış açısıyla bakılması sağlanacaktır.

Araştırmanın Önemi

İnsan sosyal bir varlıktır, duygu ve düşüncelerini dile getirmek içinde iletişime geçer. Bu iletişim her zaman olumlu yönde olmayabilir. Son yıllarda okullarda öğrenciler arasında çatışmalar ve saldırgan davranışlar giderek artış göstermektedir. Çatışmalar sonucu ortaya çıkan saldırganlığın nedenlerinin bilinmesi bu davranışların ortadan kaldırılmasını kolaylaştıracaktır. Bu çalışmanın öğrencilerin yetişkinlerle ve arkadaşlarıyla sağlıklı iletişim kurmalarına ve etkili bir eğitim öğretim ortamı oluşturulmasına katkı sunacağı ön görülmektedir. Türkiye'de meslek

liseleriyle alakalı yapılan çalışma sayısı oldukça azdır. Araştırma neticesinde elde edilen verilerin, bu alanlarda yapılacak olan benzer çalışmalara destek olacağı ve yeni yapılacak araştırmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir. Buradan hareketle alınması gereken önlemler üzerine tartışma imkanına sahip olunacaktır.

Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırma konusu ile ilgili alınacak uzman görüşleri ve yazılı kaynaklardan elde edilecek veriler yeterli ve doğru kabul edilmiştir.
2. Ölçeğe cevap veren örneklem grubunun görüşlerinde samimi olduğu kabul edilmiştir.
3. Araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğu ve genelleme yapılabilmesi açısından evreni yansıtacağı varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma 2016-2017 öğretim yılında İstanbul ili Bağcılar ilçesinde bulunan mesleki ve teknik Anadolu lisesi 11. sınıfta öğrenim gören öğrenciler ile sınırlıdır.
2. Araştırma anket formundaki sorularla sınırlıdır.

Yöntem

Bu bölümde, araştırma yöntemi, araştırmanın evreni örnekleme, veri toplama yöntemi ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, var olan durumu tespit etmeye yönelik betimsel bir araştırma olup araştırma için genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu yöntemle, var olan durum betimlenmeye ve tespit edilen değişkenlerin söz konusu durum ile ne düzeyde alakalı olduğu incelenmiştir. Genel tarama modeline uygun olarak yapılan araştırma için öğrenci çatışmaları ve nedenleri ile ilgili literatür taraması yapılmıştır.

Araştırma Modeli

2016-2017 Eğitim öğretim yılında İstanbul ili Bağcılar ilçesi mesleki ve teknik Anadolu liselerinde öğrenim gören 11.sınıf öğrencilerinden 339 kişi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan 339 öğrenciye ait demografik özellikler aşağıda, Tablo 1 'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları (n=339)

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Kız	178	52,5
	Erkek	161	47,5
Yaş	16 yaş ve Altı	52	15,3
	17 yaş ve üzeri	287	84,7
Alan	Sayısal	186	54,9
	Sözel	153	45,1
Alan memnuniyeti	Çok Memnunum	88	26,0
	Memnunum	167	49,3
	Kararsızım	51	15,0
	Memnun Değilim	24	7,1

	Hiç Memnun Değilim	9	2,7
Akademik Başarı	Çok Başarılı	52	15,3
	Başarılı	191	56,3
	Fikrim Yok	86	25,4
	Başarısız	7	2,1
	Çok Başarısız	3	0,9
Anne Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil	30	8,8
	İlkokul	178	52,5
	Ortaokul	70	20,6
	Lise	46	13,6
	Üniversite	15	4,4
Baba Eğitim Düzeyi	Okur Yazar Değil	7	2,1
	İlkokul	151	44,5
	Ortaokul	79	23,3
	Lise	74	21,8
	Üniversite	28	8,3
Aile Gelir Durumu	Alt	151	44,5
	Orta	110	32,4
	Üst	78	23,0

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların % 52,5'i kız, % 47,5 erkektir. Katılımcıların % 84,7'i 17 yaş ve üzeri, % 15,3'ü 16 yaş ve altı yaş gurubu oluşturmaktadır. Katılımcıların % 54,9'u sayısal, % 45,1'i sözel alanı öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların alan memnuniyetlerini % 26,0'sı çok memnunum, % 49,3'ü memnunum, % 15,0'i kararsızım, % 7,1'i memnun değilim, % 2,7'si hiç memnun değilim olarak ifade etmiştir. Katılımcıların akademik başarı açısından kendisini % 15,3'ü çok başarılı, % 56,3'ü başarılı, % 25,4'ü Fikrim Yok, % 2,1'i başarısız, % 0,9'u çok başarısız bulmaktadır. Katılımcıların anne eğitim düzeyinin % 8,8'i okuryazar değil, % 52,5'i ilköğretim, % 20,6'sı ortaokul, % 13,6'sı lise, % 4,4'ü üniversite mezunudur. Katılımcıların baba eğitim düzeyinin % 2,1'i okuryazar değil, % 44,5'i ilköğretim, % 23,3'ü ortaokul, % 21,8'i lise, % 8,3'ü üniversite mezunudur. Katılımcıların aile gelir durumlarının % 44,5'i alt gelir grubu, % 32,4'ü orta gelir grubu ve % 23,0'ü yüksek gelir grubunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında anket formları kullanılmıştır. Uygulanan anket formunun birinci bölümünde demografik özelliklere ilişkin sorulara, ikinci bölümde ise öğrencilerin çatışma nedenlerini belirlenmesini ölçmeye yönelik ifadeler yer verilmiştir. Öğrenci Çatışma Nedenlerinin belirlenmesi amacıyla Gülşen (2006) tarafından geliştirilen "*Öğrenci Çatışma Nedenleri Ölçeği*" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, katılımcılar hakkında sosyodemografik bilgiler elde etmek için kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda cinsiyet, yaş, okunulan alan, alandan memnuniyet düzeyi, akademik başarı, anne eğitim seviyesi, baba eğitim seviyesi ve ailenin ekonomik durumu ile ilgili sekiz soru yer almaktadır.

Çatışma Nedenleri Ölçeği

Mesleki ve Teknik Anadolu liselerine devam etmekte olan kız ve erkek öğrencilerin çatışma nedenlerinin belirlenmesi amacıyla Gülşen (2006) tarafından geliştirilen "*Öğrenci Çatışma Nedenleri*" ölçeği kullanılmıştır. Öğrenci Çatışma Nedenleri Ölçeği; Okul ve okul yönetiminden kaynaklı, öğretmenlerden kaynaklı, kendisi ve diğer

öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Okul ve okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. ifadelerden, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26. ifadelerden, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52. ifadelerden olmak üzere ölçek toplamda 52 ifadeden oluşmaktadır. Araştırma için yapılan güvenirlik analizinde “Öğrenci Çatışma Nedenleri” ölçeğin bütünü için güvenirlik Cronbach Alpha katsayısı .94 olarak tespit edilmiştir. Öğrenci çatışma nedenleri ölçeğinin alt boyutları için güvenirlik katsayıları ise okul yönetiminden kaynaklı nedenler .88, öğretmenlerden kaynaklı nedenler .90 ve kendisi ile diğer öğrencilerden kaynaklanan nedenler ise .90 olarak hesaplanmıştır.

Öğrenci çatışma nedenleri ölçeği, 5’li likert derecelendirme ölçeği şeklinde hazırlanmıştır. Beş dereceli likert ölçeğinde maddeler, “(1) Hiçbir Zaman, (2) Nadiren, (3) Bazen, (4) Çoğunlukla, (5) Her Zaman ” şeklinde beş aralıklı olarak derecelendirilmiştir. Anketteki her bir maddeye verilen yanıt kodları bu derecelere uygun olarak olumsuzdan olumluya doğru 1.00 ile 5.00 arasında değişmektedir. Ölçme aracında yer alan aralıkların eşit olduğu varsayımından hareket ederek önce seçeneklere ilişkin alt ve üst sınırlar belirlenmiştir. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar 1.00-1.80 “çok düşük”, 1.81-2.60 “düşük”, 2.61-3.40 “orta”, 3.41-4.20 “yüksek”, 4.21-5.00 aralığı ise “çok yüksek” olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Analiz Edilmesi

Çalışmada 0,05’den küçük p değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Araştırma verileri üzerinde SPSS paket programı kullanılarak şu analizler yapılmıştır:

1. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin çatışma nedenlerine ilişkin algılarının hangi düzeyde olduğu aritmetik ortalama ve standart sapma hesapları dikkate alınarak bulunmuştur.
2. Cinsiyet, yaş ve öğrenim görmekte olduğu alanın “Çatışma Kaynakları Ölçeği” puanlarına göre etkisinin hangi düzeyde olduğunu tespit etmek için t testi uygulanmıştır.
3. Öğrenim görmekte olduğu alandan memnuniyet düzeyi, akademik başarı, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerinin “Çatışma Kaynakları Ölçeği” puanlarına göre etkisinin hangi düzeyde olduğunu tespit etmek için verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.
4. Aile gelir düzeyi değişkeninin “Çatışma Kaynakları Ölçeği” puanlarına göre etkisinin hangi düzeyde olduğunu tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, çalışmayla alakalı olarak verilerle bağlantılı olan bulgular ve yorumlar bulunmaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Meslek lisesi öğrencilerinin çatışma nedenlerine ilişkin betimsel istatistikler tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2 Meslek Lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenlerine İlişkin Betimsel İstatistik Analizi Sonucu (n=339)

Çatışma Düzeyi	$\bar{X}$	Ss	Düzye
Okul ve Okul Yönetiminden Kaynaklı	2,07	1,25	Düşük
Öğretmenlerden Kaynaklı	3,94	0,88	Yüksek
Kendisi ve Diğer Öğrencilerden Kaynaklı	3,69	0,71	Yüksek
Toplam Çatışma Nedeni	3,23	0,77	Orta

Tablo 2 incelendiğinde meslek lisesi öğrencilerinin çatışma nedenlerinin; okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri $\bar{X}$ =2,07 düşük düzeyde, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri $\bar{X}$ =3,94 yüksek düzeyde, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri $\bar{X}$ =3,69 yüksek düzeyde ve toplam çatışma düzeyi nedenleri ise $\bar{X}$ =3,23 aritmetik ortalama ile orta düzeyde değer aldığı görülmektedir. Mesleki lisesi öğrencilerinin çatışma nedenleri incelendiğinde, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenlerinden en yüksek değer aldığı görülürken $\bar{X}$ =3,94, en az değeri ise okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerinden $\bar{X}$ =2,07 aldığı görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Meslek lisesi öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre çatışma düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3 Meslek lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Gösteren T-Testi Analizi Sonucu (n=339)

Çatışma Nedenleri	Cinsiyet	Betimsel İstatistikler			t-Testi		
		n	$\bar{X}$	Ss	t	sd	p
Okul ve Okul	Kız	178	1,77	1,06	-4,810	337	,000*
Yönetiminden Kaynaklı	Erkek	161	2,40	1,35			
Öğretmenlerden	Kız	178	3,86	0,91	-1,824	337	,069
Kaynaklı	Erkek	161	4,03	0,85			
Kendisi ve Diğer	Kız	178	3,62	0,59	-1,917	337	,056
Öğrencilerden Kaynaklı	Erkek	161	3,77	0,82			
Toplam Çatışma	Kız	178	3,08	0,69	-3,864	337	,000*
Nedeni	Erkek	161	3,40	0,82			

Tablo 3 incelendiğinde meslek lisesi öğrencilerinin cinsiyetlerine göre öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri $[t(337) = -1,824; p > .05]$, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine $[t(337) = -1,917; p > .05]$ ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri $[t(337) = -4,810; p < .01]$ ve toplam çatışma nedenleri $[t(-3,864) = 2,63; p < .01]$ açısından anlamlı bir farklılaşmaya sebep olmaktadır. Buna göre;

Kız ve erkek öğrencilerin, okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine bağlı olan algı seviyeleri arasında anlamlı bir farkın bulunduğu ve bu farkın kız öğrencilerin lehine olduğu tespit edilmiştir $[t(337) = -4,810; p < .001]$. Ortalama puanlar göz önüne alındığında; kız öğrencilerinin ($\bar{X}=1,77$) okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin puanlarının erkek öğrencilere ($\bar{X}=2,40$) göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Kız ve erkek öğrencilerin, toplam çatışma nedenleriyle alakalı algı seviyeleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın da kız öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir $[t(337) = -3,864; p < .001]$. Ortalama puanlar incelendiğinde; kız öğrencilerinin ($\bar{X}=3,08$) toplam çatışma nedenlerine ilişkin puanlarının erkek öğrencilere ($\bar{X}=3,40$) göre daha az olduğu görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Meslek lisesi öğrencilerinin yaş değişkeni bakımından çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4 Meslek lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenlerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Gösteren T-Testi Analizi Sonucu (n=339)

Çatışma Nedenleri	Yaş	Betimsel İstatistik			t-Testi		
		n	$\bar{X}$	Ss	t	sd	P
Okul ve Okul	16 yaş ve Altı	52	2,17	1,18	,603	337	,547
Yönetiminden	17 yaş ve üzeri	287	2,05	1,26			
Kaynaklı	16 yaş ve Altı	52	3,86	0,74	-,726	337	,468
Öğretmenlerden	17 yaş ve üzeri	287	3,95	0,90			
Kaynaklı	16 yaş ve Altı	52	3,61	0,64	-,860	337	,390
Kendisi ve Diğer	17 yaş ve üzeri	287	3,70	0,72			
Öğrencilerden	16 yaş ve Altı	52	3,21	0,72	-,216	337	,829
Kaynaklı	17 yaş ve üzeri	287	3,24	0,78			
Toplam Çatışma	16 yaş ve Altı	52	3,21	0,72	-,216	337	,829
Nedeni	17 yaş ve üzeri	287	3,24	0,78			

Tablo 4 incelendiğinde meslek lisesi öğrencilerinin yaş değişkenine göre okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri [$t(337)=,603$; $p>.05$] , öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri [$t(337)= -,726$; $p>.05$], kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri [$t(337)=-,860$; $p>.05$] ve toplam çatışma nedenleri [$t(337)=-,216$; $p>.05$] arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Meslek lisesi öğrencilerinin alan değişkenine göre çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 5'te gösterilmektedir. Analizlerde kolaylık olması amacıyla öğrencilerin alanları iki başlık altında toplanmıştır. Bunlar;

1. Sayısal: Bilişim Teknolojisi, İnşaat Teknolojisi, Motorlu Araçlar Teknolojisi, Makine Teknolojisi, Elektrik Elektronik Teknolojisi, Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme, Uçak Bakım.
2. Sözel: Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri, Grafik ve Fotoğraf, Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri, Yiyecek İçecek Hizmetleri, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi şeklindedir.

Meslek lisesi öğrencilerinin alan değişkenine göre çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı t testi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5 Meslek lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenlerinin Alan Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Gösteren T-Testi Sonucu (n=339)

Çatışma Nedenleri	Alan	Betimsel İstatistikler			t-Testi		
		n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Okul ve Okul Yönetiminden Kaynaklı	Sayısal	186	2,26	1,33	3,156	337	,002*
	Sözel	153	1,84	1,10			
Öğretmenlerden Kaynaklı	Sayısal	186	3,98	0,85	,903	337	,367
	Sözel	153	3,89	0,92			
Kendisi ve Diğer Öğrencilerden Kaynaklı	Sayısal	186	3,72	0,79	1,024	337	,307
	Sözel	153	3,65	0,60			
Toplam Çatışma Nedeni	Sayısal	186	3,32	0,81	2,350	337	,019*
	Sözel	153	3,13	0,71			

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan meslek lisesi öğrencilerinin alan değişkenine göre öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri [$t(337)= ,903$; $p>.05$] , kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine [$t(337)= 1,024$; $p>.05$] ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri [$t(337)= 3,156$; $p<.01$] ve toplam çatışma nedenleri [$t(337)= 2,350$; $p<.05$] açısından anlamlı bir farklılaşmaya sebep olmaktadır. Buna göre; sayısal ve sözel öğrencilerin, okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine bağlı olan algı seviyeleri arasında anlamlı bir farkın bulunduğu ve bu farkın sözel öğrencilerinin lehine olduğu tespit edilmiştir [$t(337)= 3,156$; $p<.001$]. Ortalama puanlar göz önüne alındığında; sözel öğrencilerinin ($\bar{X}=1,84$) okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin puanlarının sayısal öğrencilere ($\bar{X}=2,26$) göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin, toplam çatışma nedenleriyle alakalı algı seviyeleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın da sözel öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir [$t(337)= 2,350$; $p<.001$]. Ortalama puanlar incelendiğinde; sözel öğrencilerinin ($\bar{X}=3,13$) toplam çatışma nedenlerine ilişkin puanlarının sayısal öğrencilere ($\bar{X}=3,32$) göre daha az olduğu görülmektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Meslek lisesi öğrencilerinin alan memnuniyeti değişkenine göre çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6 Meslek lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenlerinin Alan Memnuniyeti Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonucu (n=339)

Çatışma Nedenleri	Alan memnuniyeti	Betimsel İst.		Kruskal-Wallis			M-W
		n	Sıra ort.	X ²	sd	p	
Okul ve Okul Yönetiminden Kaynaklı	Çok memnunum (1)	88	134,32	20,139	11	,000*	1 ile 5
	Memnunum (2)	167	179,18				
	Kararsızım (3)	51	181,99				
	Memnun Değilim (4)	24	190,58				
	Hiç Memnun Değilim (5)	9	225,61				
Öğretmenlerden Kaynaklı	Çok memnunum (1)	88	140,83	44,789	11	,000*	1 ile 5
	Memnunum (2)	167	156,13				
	Kararsızım (3)	51	218,02				
	Memnun Değilim (4)	24	226,94				
	Hiç Memnun Değilim (5)	9	288,72				
Kendisi ve Diğer Öğrencilerden Kaynaklı	Çok memnunum (1)	88	157,30	20,457	11	,000*	1 ile 5
	Memnunum (2)	167	161,00				
	Kararsızım (3)	51	178,20				
	Memnun Değilim (4)	24	222,31				
	Hiç Memnun Değilim (5)	9	275,17				
Toplam Çatışma Nedeni	Çok memnunum (1)	88	135,85	30,243	11	,000*	1 ile 5
	Memnunum (2)	167	167,29				
	Kararsızım (3)	51	196,47				
	Memnun Değilim (4)	24	220,21				
	Hiç Memnun Değilim (5)	9	270,22				

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenlerinin öğrenim gördüğü alan memnuniyetiyle bağlantılı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için uygulanan non-parametrik Kruskal-Wallis testine göre meslek lisesi öğrencilerinin alan memnuniyet durumu, çatışma nedenleri ölçeğinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Buna göre;

Meslek lisesi öğrencilerinin, okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri alan memnuniyet durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(11) = 20,139$; $p < .001$]. Hangi alan grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; çok memnunum diyen meslek lisesi öğrencileri (Grup 1), okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerini hiç memnun değilim diyen meslek lisesi öğrencilerine (Grup 5) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri de alan memnuniyet durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(11) = 44,789$; $p < .001$]. Hangi alan grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; çok memnunum diyen meslek lisesi öğrencileri (Grup 1), öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenlerini hiç memnun değilim diyen meslek lisesi öğrencilerine (Grup 5) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri de alan memnuniyet durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(11) = 20,457$; $p < .001$]. Hangi alan grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; çok memnunum diyen meslek lisesi öğrencileri (Grup 1), kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerini hiç memnun değilim diyen meslek lisesi öğrencilerine (Grup 5) göre daha düşük düzeyde

algılamaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin, toplam çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri de alan memnuniyet durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(11) = 30,243$; $p < .001$]. Hangi alan grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin toplam çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; çok memnunum diyen meslek lisesi öğrencileri (Grup 1), toplam çatışma nedenlerini hiç memnun değilim diyen meslek lisesi öğrencilerine (Grup 5) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Meslek lisesi öğrencilerinin başarı değerlendirmesi değişkenine göre çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7 Meslek lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenlerinin Başarı Değerlendirmesi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonucu (n=339)

Çatışma Nedenleri	Başarı Değerlendirmesi	Betimsel İst.		Kruskal-Wallis			
		N	Sıra ort.	X^2	sd	p	M-W
Okul ve Okul Yönetiminden Kaynaklı	Çok Başarılı(1)	52	191,34	10,266	4	,036*	1 ile 5
	Başarılı (2)	191	167,87				
	Fikrim Yok (3)	86	156,96				
	Başarısız (4)	7	175,50				
	Çok Başarısız(5)	3	296,50				
Öğretmenlerden Kaynaklı	Çok Başarılı(1)	52	198,58	11,204	4	,024*	1 ile 5
	Başarılı (2)	191	167,98				
	Fikrim Yok (3)	86	155,75				
	Başarısız (4)	7	138,64				
	Çok Başarısız(5)	3	285,17				
Kendisi ve Diğer Öğrencilerden Kaynaklı	Çok Başarılı(1)	52	206,07	15,004	4	,005*	1 ile 5
	Başarılı (2)	191	165,86				
	Fikrim Yok (3)	86	153,81				
	Başarısız (4)	7	158,64				
	Çok Başarısız(5)	3	298,67				
Toplam Çatışma Nedeni	Çok Başarılı(1)	52	204,88	15,995	4	,003*	1 ile 5
	Başarılı (2)	191	167,45				
	Fikrim Yok (3)	86	151,11				
	Başarısız (4)	7	153,64				
	Çok Başarısız(5)	3	307,33				

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenlerinin başarı değerlendirmesiyle bağlantılı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan non-parametrik Kruskal-Wallis testine göre meslek lisesi öğrencilerinin başarı değerlendirmesi durumu, çatışma nedenleri ölçeğinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Buna göre;

Meslek lisesi öğrencilerinin, okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri başarı değerlendirmesi durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(4) = 10,266$; $p < .05$]. Hangi başarı değerlendirmesi grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; çok başarılıyım diyen meslek lisesi öğrencileri (Grup 1), okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerini çok

başarısızım diyen meslek lisesi öğrencilerine (Grup 5) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri de başarı değerlendirmesi durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(4) = 11,204$; $p < .05$]. Hangi başarı değerlendirmesi grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; çok başarılıyım diyen meslek lisesi öğrencileri (Grup 1), öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenlerini çok başarısızım diyen meslek lisesi öğrencilerine (Grup 5) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri de başarı değerlendirmesi durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(4) = 15,004$; $p < .01$]. Hangi başarı değerlendirmesi grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; çok başarılıyım diyen meslek lisesi öğrencileri (Grup 1), kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerini çok başarısızım diyen meslek lisesi öğrencilerine (Grup 5) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin, toplam çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri de başarı değerlendirmesi durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(4) = 15,995$; $p < .01$]. Hangi başarı değerlendirmesi grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin toplam çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; çok başarılıyım diyen meslek lisesi öğrencileri (Grup 1), toplam çatışma nedenlerini çok başarısızım diyen meslek lisesi öğrencilerine (Grup 5) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Meslek lisesi öğrencilerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8 Meslek lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenlerinin Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonucu (n=339)

Çatışma Nedenleri	Anne Eğitim Düzeyi	Betimsel İst.		Kruskal-Wallis			M-W
		n	Sıra ort.	X^2	sd	p	
Okul ve Okul Yönetiminden Kaynaklı	Okuryazar Değil (1)	30	224,72	22,122	4	,000*	1 ile 5
	İlkokul (2)	178	160,04				
	Ortaokul (3)	70	187,70				
	Lise (4)	46	137,45				
	Üniversite (5)	15	196,00				
Öğretmenlerden Kaynaklı	Okuryazar Değil (1)	30	207,33	7,793	4	,099	-
	İlkokul (2)	178	164,10				
	Ortaokul (3)	70	181,24				
	Lise (4)	46	150,38				
	Üniversite (5)	15	173,00				
Kendisi ve Diğer Öğrencilerden Kaynaklı	Okuryazar Değil (1)	30	221,20	17,626	4	,001*	1 ile 5
	İlkokul (2)	178	168,05				
	Ortaokul (3)	70	175,63				
	Lise (4)	46	128,27				
	Üniversite (5)	15	192,43				
Toplam Çatışma Nedeni	Okuryazar Değil (1)	30	229,23	21,451	4	,000*	1 ile 5
	İlkokul (2)	178	162,72				
	Ortaokul (3)	70	185,21				
	Lise (4)	46	130,78				

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenlerinin anne eğitim seviyesiyle bağlantılı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan non-parametrik Kruskal-Wallis testine göre meslek lisesi öğrencilerinin başarı değerlendirmesi durumu, çatışma nedenleri ölçeğinin öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmamaktadır. Ancak okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Buna göre;

Meslek lisesi öğrencilerinin, okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algısı anne eğitim düzeyi durumuna bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(4) = 22,122$; $p < .05$]. Hangi anne eğitim düzeyi grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; üniversite mezunu anneye sahip meslek lisesi öğrencileri (Grup 5), okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerini okur yazar olmayan anneye sahip meslek lisesi öğrencilerine (Grup 1) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri de anne eğitim düzeyiyle bağlantılı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(4) = 17,626$; $p < .01$]. Hangi anne eğitim düzeyi grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; üniversite mezunu anneye sahip meslek lisesi öğrencileri (Grup 5), kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerini okur yazar olmayan anneye sahip meslek lisesi öğrencilerine (Grup 1) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Meslek lisesi öğrencilerinin, toplam çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri de anne eğitim düzeyi durumuna bağlantılı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(4) = 21,451$; $p < .01$]. Hangi anne eğitim düzeyi grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin toplam çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; üniversite mezunu anneye sahip meslek lisesi öğrencileri (Grup 5), toplam çatışma nedenlerini okur yazar olmayan anneye sahip meslek lisesi öğrencilerine (Grup 1) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Meslek lisesi öğrencilerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9 Meslek lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenlerinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonucu (n=339)

Çatışma Nedenleri	Baba Eğitim Düzeyi	Betimsel İst.		Kruskal-Wallis			M-W
		N	Sıra ort.	X^2	sd	p	
Okul ve Okul Yönetiminden Kaynaklı	Okuryazar Değil (1)	7	241,57	5,352	4	,253	-
	İlkokul (2)	151	169,38				
	Ortaokul (3)	79	171,84				
	Lise (4)	74	159,72				
	Üniversite (5)	28	177,43				
Öğretmenlerden Kaynaklı	Okuryazar Değil (1)	7	186,71	6,114	4	,191	-
	İlkokul (2)	151	183,07				
	Ortaokul (3)	79	161,96				
	Lise (4)	74	160,03				
	Üniversite (5)	28	144,38				
Kendisi ve Diğer Öğrencilerden Kaynaklı	Okuryazar Değil (1)	7	214,07	12,132	4	,016*	1 ile 5
	İlkokul (2)	151	181,78				
	Ortaokul (3)	79	177,68				
	Lise (4)	74	138,84				

	Üniversite (5)	28	156,11			
	Okuryazar Değil (1)	7	227,36	5,963	4	,202
Toplam Çatışma Nedeni	İlkokul (2)	151	178,09			
	Ortaokul (3)	79	169,33			
	Lise (4)	74	153,78			
	Üniversite (5)	28	156,80			

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenlerinin baba eğitim düzeyiyle bağlantılı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan non-parametrik Kruskal-Wallis testine göre meslek lisesi öğrencilerinin başarı değerlendirmesi durumu, çatışma nedenleri ölçeğinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri [$X^2(4) = 5,352$; $p > .05$], öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri [$X^2(4) = 6,114$; $p > .05$] ve toplam çatışma nedenleri [$X^2(4) = 5,963$; $p > .05$] bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmamaktadır. Ancak sadece kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri baba eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$X^2(4) = 12,132$; $p < .01$]. Hangi baba eğitim düzeyi grupları arasında meslek lisesi öğrencilerinin kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeylerinin (puanlarının) farklı olduğunu araştırmak üzere yapılan post-hoc Mann-Whitney testine göre; üniversite mezunu babaya sahip meslek lisesi öğrencileri (Grup 5), kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerini okur yazar olmayan babaya sahip meslek lisesi öğrencilerine (Grup 1) göre daha düşük düzeyde algılamaktadır.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Meslek lisesi öğrencilerinin aile gelir düzeyi değişkenine göre çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark bulunup bulunmadığı ANOVA ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10 Meslek lisesi Öğrencilerinin Çatışma Nedenlerinin Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumunu Gösteren ANOVA Testi Sonucu (n=339)

Çatışma Nedenleri	Aile Gelir Düzeyi	Betimsel İstatistikler			ANOVA	
		n	$\bar{X}$	ss	f	p
Okul ve Okul Yönetiminden Kaynaklı	Alt	151	2,19	1,29	1,231	,293
	Orta	110	1,95	1,20		
	Üst	78	2,02	1,21		
Öğretmenlerden Kaynaklı	Alt	151	4,04	,85	1,903	,151
	Orta	110	3,88	,86		
	Üst	78	3,83	,95		
Kendisi ve Diğer Öğrencilerden Kaynaklı	Alt	151	3,80	,76	3,075	,053
	Orta	110	3,61	,65		
	Üst	78	3,60	,66		
Toplam Çatışma Nedeni	Alt	151	3,34	,79	2,675	,070
	Orta	110	3,15	,74		
	Üst	78	3,15	,77		

Tablo 10 incelendiğinde meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenleri gelir düzeyine bağlı olarak farklılık gösterip göstermediğini araştırmak üzere yapılan ANOVA testine göre meslek lisesi öğrencilerinin ailesinin gelir düzeyi ölçeğin alt boyutları ve toplamı bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmamaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Meslek lisesi öğrencilerinin çatışma nedenlerinin; okul ve okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri düşük düzeyde, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri yüksek düzeyde, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri yüksek düzeyde ve toplam çatışma nedenleri ise orta düzeyde değer aldığı görülmektedir. Meslek

lisesi öğrencilerinin çatışma nedenleri incelendiğinde, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenlerinden en yüksek değer aldığı görülürken, en az değeri ise okul ve okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenlerinden aldığı görülmektedir. Erdoğan ve arkadaşlarının (2010) araştırmalarında da sınıfta uyulması gereken kuralların belirlenmemesi ya da belirlenen kurallara uyulmaması konusunun çatışma nedeni olarak ortaya çıktığını ifade etmektedirler. Bu durumlarda sınıf içindeki çatışmaların çok fazla yaşandığı ortamlarda sınıf kurallarına uyulmadığı ve öğretmenlerin taraflı davranışlarda bulunduklarının tespit edildiğini söyleyebiliriz. Kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri arasında ise etrafındaki kişilere güvenmemesi, maddi olanakların kısıtlı oluşu, okuduğu alana ait hissetmemesi, gergin ortamlarda bulunulması, arkadaşların bildiklerini ve öğrendiklerini saklaması, arkadaşların haksız yere suçlamaları, arkadaşların önyargılı yaklaşılması, arkadaşların okul eşyalarını izinsiz alınması, arkadaşların fiziki görünümüyle dalga geçilmesi, gelenek, görenek ve inanca ilişkin kötü konuşmaları, arkadaşların kişisel tercihler (takım, sanatçı vb.) hakkında kötü konuşulması ve hakaret etmelerinden rahatsızlık duydukları söylenebilir. Öğrencilerin çatışma nedenleri arasında en çok öğretmenlerin, sürekli uyarılarda bulunması, uyarılarını baskıcı ve sert tavırlarla yapması, kendilerine güvenilmemesi, öğretmenlerin beklentilerini açık ve net bir şekilde belirtmemeleri, bilgi ve yetenek düzeylerine uygun işler verilmemesi, öğretmenlerin söylediklerinde tutarsızlık olması, öğrenciler arasında ayırım yapması, öğrencileri not ile tehdit etmesi, sınıf içi disiplini sağlayamaması, başarıları ödüllendirmemesi, başarısızlıkları sürekli cezalandırması ve kılık-kıyafete karışmasından rahatsızlık duydukları söylenebilir (Özçelik, 2010).

Meslek lisesi öğrencilerinin cinsiyetlerine göre öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak kız ve erkek öğrencilerin, okul ve okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleriyle alakalı algı seviyeleri arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın kız öğrenciler lehine olduğu belirlenmiştir. Gülşen (2006)'nın yaptığı mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında yaşanan öğrenci çatışmalarının nedenleri isimli araştırmasında, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören kız öğrencilerin bulundukları ortamdaki gerginlikten rahatsız olduklarını sonucuna ulaşmıştır. Ağlamaz (2006), Bolat-Karataş (2002), Gökbüzoğlu (2008), Hatunoğlu (1994) ve Öztürk (1990) çalışmalarında saldırganlık düzeylerinin cinsiyet açısından farklılaşmadığını ortaya koymuşlardır. Keltikangas-Jarvinen (2002) araştırmasında, 11-17 yaş arasındaki 1655 ergenle çalışmış ve sorun çözme yeteneklerinin kızların lehine değiştiğini belirlemiştir. Atıcı (2007), Black (2000), Goldstein (1999), Ferah (2000), Korkut (2002), Ünivâr (2003), Owens, Daly ve Slee (2005), Rehber (2007) yaptıkları çalışmalarda kızların erkeklerden sorun çözme seviyeleri yönünden daha fazla puan ortalamalarına sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Aysan ve Bozkurt (2000) tarafından yapılan çalışmada, kızların sosyal ilişkilerinde yaşadıkları çatışmalarda daha çok çevreye yönelme, iletişim kurma, duyguları yönetme gibi başa çıkma stratejilerini kullandıklarını bulmuşlardır. Efilti (2006) araştırmasında erkeklerin kızlardan daha fazla saldırgan davranış sergilediklerini ve genellikle daha çok fiziksel kuvvet kullanmaktan hoşlandıklarını ortaya koymuştur. Bu araştırma da kız öğrencilerinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenlerine ilişkin puanlarının erkek öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmektedir. toplumda erkek çocuğa verilen önemin ve gösterilen hoşgörünün, ergenlik döneminde çocuğun başkaldırı davranışları nedeniyle daha fazla şiddet yaşamasına ve sorunlar karşısında şiddeti deneyimleme eğilimlerinin daha fazla olması ile açıklanabilir. Elde edilen veriler, kızlara verilen sosyal rollerin erkeklere göre sorunlar karşısında daha dikkatli ve titiz davranıp sorunları çözme sorumluluğunun kızlara verilmesi ile alakalı olabilir.

Meslek lisesi öğrencilerinin yaş değişkenine göre okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yıldırım, Karakurt ve Hacıhasanoğlu (2009) ile Yurttaş ve Yetkin (2003), üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarda da problem çözme puan ortalamaları ile yaş arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Korkut (2002) tarafından lise öğrencileriyle yapılan çalışmada ise 15 yaş ve altındaki öğrencilerin problem çözme puan ortalamaları daha yüksek bulunmuş ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgularına göre farklı yaşlardaki öğrencilerinin çatışma karşısında benzer davranışlar gösterdikleri söylenebilir.

Meslek lisesi öğrencilerinin öğrenim gördüğü alana bağlı olarak, çatışma nedenleri ölçeğinin sadece okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Sayısal ve sözel öğrencilerin, okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenlerine bağlı olan algı seviyeleri arasında anlamlı bir farkın bulunduğu ve bu farkın sözel öğrencilerinin lehine olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre sözel öğrencilerinin çatışma karşısında daha olumlu davranışlar

gösterdikleri söylenebilir.

Meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenlerinin öğrenim gördüğü alan memnuniyetine bağlı olarak çatışma nedenleri ölçeğinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Çok memnunum diyen meslek lisesi öğrencileri, okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından hiç memnun değilim diyen meslek lisesi öğrencilerine göre daha düşük düzeyde algılamaktadır. Araştırma bulgularına göre çok memnunum diyen meslek lisesi öğrencilerinin çatışma yaşama esnasında nasıl davranacağını bildiği ve çatışma esnasında daha olumlu, yapıcı olduğu söylenebilir. Öğrencilerin öğrenim gördüğü alanda memnuniyet derecesi yüksekse çatışma yaşama derecesinin düştüğü ve daha olumlu ilişkiler geliştirdiği ifade edilebilir.

Meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenlerinin başarı değerlendirmesine bağlı olarak çatışma nedenleri ölçeğinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Çok başarılıyım diyen meslek lisesi öğrencileri, okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından çok başarısızım diyen meslek lisesi öğrencilerine göre daha düşük düzeyde algılamaktadır. Araştırma bulgularına göre kendisini çok başarılı bulan öğrencilerin çatışma sürecini daha olumlu yürüttüğü ve bu konuda daha başarılı olduğu söylenebilir.

Meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenlerinin anne eğitim düzeyine bağlı olarak çatışma nedenleri ölçeğinin öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmamaktadır. Ancak okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmaktadır. Üniversite mezunu anneye sahip meslek lisesi öğrencileri, okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından okur yazar olmayan anneye sahip meslek lisesi öğrencilerine göre daha düşük düzeyde algılamaktadır. Araştırma bulgularına göre üniversite mezunu anneye sahip olan öğrencilerin okur yazar olmayan anneye sahip olan öğrencilere göre daha olumlu ilişkiler geliştirdikleri ve annenin eğitim seviyesinin öğrencilerin çatışma yaşama becerileri üzerinde etkisi bulunduğu söylenebilir. Annenin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilere daha fazla akademik rehberlik ve destek sağladıkları, bu nedenle de öğrencilerin kendilerine daha fazla güvendikleri söylenebilir. Öğrencilerin annelerinin rehberliğine ve desteğine ihtiyaç duydukları bu desteği göremediklerinde de kendileriyle ve diğer öğrencilerle çatışma yaşadıkları söylenebilir.

Meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenlerinin baba eğitim düzeyine bağlı olarak çatışma nedenleri ölçeğinin okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri, öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri bakımından anlamlı bir farklılaşmaya neden olmamaktadır. Ancak sadece kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerine ilişkin algı düzeyleri baba eğitim düzeyine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Üniversite mezunu babaya sahip meslek lisesi öğrencileri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenlerini okur yazar olmayan babaya sahip meslek lisesi öğrencilerine göre daha düşük düzeyde algılamaktadır. Keskin ve Sezgin (2009)'un "*Bir Grup Ergende Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi*" adlı araştırmasında annenin eğitim düzeyi ergenin akademik başarısında farklılık yaratmazken, babanın eğitim düzeyinin ergenin akademik başarısını etkilediğini saptamışlardır. Araştırma bulgularına göre üniversite mezunu babaya sahip olan öğrencilerin okur yazar olmayan babaya sahip olan öğrencilere göre kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma yaşamada daha olumlu ilişkiler geliştirdikleri ve babanın eğitim seviyesinin öğrencilerin kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma yaşama becerileri üzerinde etkisi bulunduğu söylenebilir.

Meslek lisesi öğrencilerinin, çatışma nedenleri gelir düzeyi değişkenine göre okul yönetiminden kaynaklı çatışma nedenleri öğretmenlerden kaynaklı çatışma nedenleri, kendisi ve diğer öğrencilerden kaynaklı çatışma nedenleri ve toplam çatışma nedenleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ülkemiz alanyazınında yürütülen bazı araştırma sonuçları (Demirhan, 2002; Ersoy, 2001; Masalcı, 2001; Yalçın, 2004) ailenin gelir düzeyi çatışma üzerinde anlamlı bir farklılaşma oluşturmaz iken; bazı araştırma sonuçları (Ağlamaz, 2006; Başar, 1996; Dizman, 2003; Dizman ve Gürsoy, 2005; Gümüş, 2000; Yalçın, 2004) ise ailelerin maddi gelir düzeyine göre saldırganlık puanlarının farklılaştığını bulmuşlardır. Sonuç olarak bu araştırma bulgularına göre farklı gelir grubundaki öğrencilerinin çatışma karşısında benzer davranışlar gösterdikleri söylenebilir. Aşağıda araştırma sonuçlarına

ilişkin geliştirilen önerilere ve araştırmacılar için önerilere yer verilmiştir.

Araştırma sonuçlarına yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin çatışma yaşama seviyeleri orta düzeyde çıkmıştır. Çatışma düzeylerini düşük seviyeye düşürmek için planlamalar yapılabilir.
- Öğrencilere yönelik çatışma konusunda bilinçlendirme ve farkındalık yaratma amacı ile ilgili seminerler verilebilir.
- Okullarda verimliliğin artması ve okul dinamiğinin olumlu etkilenmesi için çatışmaların nedenleri konulu hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenerek okul yöneticilerine ve öğretmenlere verilebilir. Bu seminerler sonrası okul yöneticileri ve öğretmenler okul ortamında ne ile karşılaşabileceğini önceden fark edebilir ve bu konuda bilinçlenebilir.
- Araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre çatışma düzeyleri daha yüksektir. Erkek öğrencilere bu konuda gerekli hassasiyet gösterilebilir. Erkek öğrenciler için çatışma nedenleri ayrıntılı olarak incelenebilir ve çatışma çözme ile ilgili etkinlikler yapılabilir.
 - Araştırmaya göre öğrenim gördüğü alanda memnuniyet derecesi çok olan öğrenciler az olanlara göre çatışma konusunda daha olumludur. Alanlarda memnuniyet derecesini artırıcı tedbirler alınabilir. Bu konuda okul rehberlik servisi ile işbirliği yapılarak alan tercihlerinin daha etkili olması sağlanabilir.
- Ailelerin çocuklarına nasıl bir tutum ve davranış sergileyeceği konusunda rehberlik servisi ile koordineli çalışmalar yapılarak çatışma nedenleri ile ilgili veli eğitimleri düzenlenebilir.

Araştırmacılara yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Bu araştırma İstanbul ili bağcılar ilçesinde mesleki ve teknik Anadolu liselerinde uygulanmıştır. Aynı araştırma farklı eğitim kademelerinde ve daha büyük bir evren alınarak uygulanabilir.
- Bu araştırma devlet okullarında uygulanmıştır. Özel okullarda örneklem grubuna eklenerek çalışmalar yürütülebilir.
- Öğrencilerin okul ortamında yaşadıkları çatışmaların öğretmenlerin motivasyonuna etkileri üzerine araştırmalar yapılabilir.
- Bu araştırma için gereken veriler kişisel anket uygulamasıyla elde edilmiştir. Farklı metodlar bir arada kullanılarak araştırma tekrar edilebilir.
- Bu araştırma öğrenciler üzerine çalışılmıştır. Yapılan araştırmalarda çatışmaların sebebini öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler kendi bakış açısıyla ele almaktadır. Bundan dolayı öğrenciler, öğretmenler ve okul yöneticileri üzerine çalışmalar karşılaştırmalı olarak yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Ağlamaz, T. (2006). *Lise öğrencilerinin saldırganlık puanlarının kendini açma davranışı, okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba öğrenim düzeyi ve ailenin aylık gelir düzeyi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Arslan, C. (2005). *Kişilerarası çatışma çözme ve problem çözme yaklaşımlarının yükleme karmaşıklığı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Atıcı, M. (2007). Primary school students conflict resolution strategies in Turkey. *International Journal for the Advancement of Counseling*, 29(2), 83-98.
- Aysan, F. ve Bozkurt, N. (2000). Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Kullandığı Başa Çıkma Stratejileri İle Depresif Eğilimleri ve Olumsuz Otomatik Düşünceleri Arasındaki İlişki. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12:25-38
- Black, K. A. (2000). Gender differences in adolescents behavior during conflict resolution tasks with best friends. *Adolescence*, 35(139), 499-512.
- Bolat-Karataş, Z. (2002). *Anne-baba saldırganlığı ile lise öğrencilerinin saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bilgin, A. (2008). *Okullarda şiddeti önlemede bir yöntem çatışma çözme*. Bursa:Ezgi.
- Çinkır, S. (2004). Okulda etkili öğretmen-öğrenci ilişkisinin yönetimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 161.
- Demirhan, M. (2002). *Kendini açma düzeyleri farklı genel lise öğrencilerinin bazı değişkenler açısından saldırganlık düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Dizman, H. (2003). *Anne ve babasıyla yaşayan ve anne yoksunu olan çocukların eğilimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dizman, H. ve Gürsoy, F. (2005). İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıfa devam eden anne yoksunu olan ve olmayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2), 437-446.
- Efiliti, E. (2006). *Orta öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin saldırganlık, denetim odağı ve kişilik özelliklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erdoğan, M., Kurşun, E., Tan Şişman, G., Saltan, F., Gök, A. ve Yıldız, i. (2010). Sınıf yönetimi ve sınıf içi disiplin problemleri, nedenleri ve çözüm önerileri üzerine nitel bir araştırma: Bilişim teknolojileri dersi örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (2), 853-891.
- Ersoy, Ş. (2001). *Çocuk yuvasında kalanlarla ailesiyle yaşayan dokuz-on bir yaş grubundaki çocukların saldırganlık eğilimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ferah, D. (2000). *Kara harp okulu öğrencilerinin problem çözme becerilerini algılamalarının ve problem çözme yaklaşım biçimlerinin cinsiyet, sınıf, akademik başarı ve liderlik yapma açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Goldstein, S. B. (1999). Construction and validation of a conflict communication scale. *Journal of Applied Social Psychology*, 29(9), 1803-1832.
- Gökbüzoğlu, B. (2008). *Ergenlerin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gülşen, S. (2006). *Mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarında yaşanan öğrenci çatışmalarının nedenleri ve öğretmenlerin kullandıkları çatışma çözüm stratejileri*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gümüş, T. (2000). *Kendini kabul düzeyleri farklı lise öğrencilerinin bazı değişkenlere göre saldırganlık düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gündoğdu, R. (2009). *Yaratıcı drama temelli çatışma çözme programının ergenlerde öfke, saldırganlık ve çatışma çözme becerisine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Hatunoğlu, A. (1994). *Ana Baba Tutumları İle Saldırganlık Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Keltikangas-Jarvinen, L. (2002). Aggressive problem-solving strategies, aggressive behaviour and social acceptance in early and late adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, (34), 279-287.
- Keskin, G. ve Sezgin, B. (2009). Bir Grup Ergende Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4 (10), 3-18.
- Korkut, F. (2002). İfade edici saldırganlık ölçeğinin (ISÖ) Türkçeye uyarlaması üzerine bir ön çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (23), 48-53.
- Korkut Owen, F., & Bugay A. (2014). İletişim becerileri ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (2), 51- 64.
- Koruklu, N. (2006). Eğitimde arabuluculuk ve okulda arabuluculuk sürecinin işleyişine ilişkin bir model. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 11-20 .
- Kılıç, S. (2006). *Özel okul öğretmenlerinin çatışma yaklaşımları ile çatışmayı yönetme stilleri*. Yüksek Lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Masalıcı, D. A. (2001). *Aile içi etkileşimlerle çocuğun saldırganlık düzeyi ve uygun davranışlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Owens, L., Daly, A. & Slee, P. (2005). Sex and age differences in victimisation and conflict resolution among adolescents in a South Australian school. *Aggressive Behavior*, 31(1), 1-12.
- Öğretir, A. D. (2006). Duygusal gelişim ve eğitim: sözsüz iletişim, problem çözme ve sosyal beceriler, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1-15.
- Öğretir, A.D., ve. Özçelik. S. (2008). The study of ethnocentrism, stereotype and prejudice: psycho - analytical and psycho - dynamic theories. *Journal Of Qafqaz University*, 24, 236-244. http://journal.qu.edu.az/content.php?page=article&j_id=1006&s_id=103&a_id=79 (Erişim 01.01.2017).
- Öğretir, A.D. (2008). The relationship between culture and the conflict resolution styles: a survey method and a statistical analysis, *Middle-East Journal of Scientific Research*, 3(2), 96-104. [https://www.idosi.org/mejsr/mejsr3\(2\)/9.pdf](https://www.idosi.org/mejsr/mejsr3(2)/9.pdf) (Erişim 01.01.2017).
- Öğretir-Özçelik, A. D. (2017a). Explanation and Understanding of Human Aggression: Freudian Psychoanalytical Analysis, Fromm's Neo-Freudian Perspective, and Bandura's Social Learning Theory, *International Journal of Social Science and Economic Research*, 2 (1), 2151-2164. http://ijsser.org/uploads/ijsser_02_133.pdf

- Öğretir-Özçelik, A. D. (2017b). Investigating and comparing the relationship between parental monitoring types and perceived parenting styles of the turkish students, *International Journal of Human Sciences*, 14(1), 331-345. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/4400>
- Öğretir-Özçelik, A. D. (2017c). Examination of social skills of pre-school children in turkey, *European Journal of Education Studies*, 3 (2), 80-97. <https://oapub.org/edu/index.php/ejes/article/view/459>
- Öğretir-Özçelik, A. D. (2017d). Aggression Theories Revisited: Lorenz's Neo-Instinctivism, Wilson's Socio-Biology and Skinner's Behavioral Theories, *Journal of Asian Scientific Research*, 7(2), 38-45. DOI: 10.18488/journal.2.2017.72.38.45 [http://www.aessweb.com/pdf-files/JASR-2017-7\(2\)-38-45.pdf](http://www.aessweb.com/pdf-files/JASR-2017-7(2)-38-45.pdf)
- Önder, E. (2008). *Lisans öğrencilerinin yaşadıkları çatışmalar ve çatışma yönetim stilleri*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Öner, U. (1999). *Çatışma çözme ve arabuluculuk eğitimi*. içinde Y., Kuzgun (Eds.), ilköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özçelik, S. (2010). The analysis of intergroup bias: socio-biology, evolutionary psychology and social cognition theories, *Journal Of Qafqaz University*, 1-9. http://journal.qu.edu.az/content.php?page=article&j_id=1050&s_id=105&a_id=669
- Öztürk, İ. (1990). *Anne-baba tutumlarının üniversite öğrencilerinin bağımsızlık duyguları anlama, yakınlık, başatlık, kendini suçlama ve saldırganlık düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Rehber, E. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ünivar, A. (2003). *Çok yönlü algılanan sosyal desteğin 15-18 yaş arası lise öğrencilerinde problem çözme becerisine ve benlik saygısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Taşkın, Ü. (2012). *İletişim becerisinin çatışma eğilimi ve algılanan ana baba tutumları ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Türmüklü, A. (2007). Liselerde öğrenci çatışmaları, nedenleri, çözüm stratejileri ve taktikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 49, 129-158.
- Uysal, A. (2003). *Şiddet karşıtı programlı eğitimin öğrencilerin çatışma çözümleri, şiddet eğilimleri ve davranışlarına yansımaları*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Uzbaş, A. (2009). Okul psikolojik danışmanlarının okulda saldırganlık ve şiddete yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 90-110.
- Yalçın, İ. (2004). *Ailelerinden aldıkları destek düzeyleri farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A., Karakurt, P. ve Hacıhasanoğlu, R. (2009). Comparison of the problem solving skills with feeling and expression of anger in nursing students. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(1), 57-65.
- Yurttaş, A. ve Yetkin, A. (2003). Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin empatik beceri ile problem çözme becerilerinin karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 6(1), 1-13.

REASONS FOR CONFLICTS BETWEEN STUDENTS OF VOCATIONAL HIGH SCHOOLS

Ümran Girgin
Ayşe Dilek Öğretir

ABSTRACT

This study aims to determine the reasons for conflict between the female and male students attending 11th grade at the vocational and technical Anatolian high school in Bağcılar, Istanbul in the school year of 2016-2017, and to understand whether such reasons significantly vary depending on sex, age, the field of study, the level of satisfaction with the field of study, academic achievement, level of education of parents and the level of income of the family. The study uses survey model. It was conducted on 339 subjects, consisting of 178 females and 161 males were selected by stratified sampling method. The study used, as data collection tool, "*Scale of Reason of Conflicts Between Students*" to determine the reasons for conflict between students. The data collected were analyzed for arithmetic mean, standard deviation and by using t test, Anova test and Kruksal Wallis analysis, employing SPSS package software. As shown by the results from the study, among the reasons for conflict between vocational high school students, the level of the reasons for conflict which is related to school and school administration is "*low*", the level of those which is related to teachers and those which is related to self and other students is "*high*" while the level of these reasons combined is "*moderate*". An examination of the reasons for conflict between vocational high school students showed that the teachers-related reasons for conflict have the highest values while the lowest values were for the school- and school administration-related reasons for conflict. The reasons for conflict between high school students do not significantly vary depending on the variables such as age, father's level of education and level of income of the family while they significantly vary depending on the variables such as sex, field of study, the level of satisfaction with the field of study, academic achievement, mother's level of education. Accordingly, it was revealed that there is a significant difference between the levels of the perceived reasons for conflict between female and male students, which is in favour of female students. The reasons for conflict perceived by the students studying in the field of social sciences is more positive than those perceived by the students studying in the field of sciences. The vocational high school students whose answer was "*very satisfied*" with the reasons for conflict were more positive than those whose answer was "*not satisfied at all*". The vocational high school students who responded with the answer of "*very successful*" were more positive than those who responded with the answer of "*very unsuccessful*" in terms of reasons for conflict. The vocational high school students whose mothers are university graduates were more positive than those whose mothers are illiterate.

Keywords: School, student, adolescent, vocational high school, reasons for conflict